

KEUREN
VAN DEN
-: ZANG :-

DER
BELGISCHE
WATERSLAGERS

Een getrouwe reconstructie

van het leerboekje met het theoretisch onderricht
aan kandidaten-keurmeesters voor Belgische Waterslagers
bevattende keuringlessen gegeven door B. Peleman
door hem verwerkt tot artikels
ten jare 1926
en in brochuur verenigd

B. Uittebroek - KBF 38 - Gewak
Oktober 2004

BELGISCHE WATERSLAGERS

Het Keuren van den Zang der Belgische Waterslagers naar de Moderne Methode

Dit leerboekje beantwoordt aan ene ware behoefte in den tak der kanariesport :

Ene handlichting voor het theoretisch onderricht aan kandidaten-keurmeesters voor Belgische Waterslagers bestond tot nogtoe niet.

Ten jare 1926 gaf schrijver dezes, op verzoek van het Bestuur van de Nationale Bond der Verenigingen van Waterslagerskwekers van Vlaams België, ene serie van theoretische en daarna van praktische lessen over het keuren van B.W.

Op verzoek van menigvuldige Belgische en Hollandse kwekers en liefhebbers heeft hij die keuringlessen verwerkt tot artikels voor de vakpers om ze zo in het bereik te brengen van alle belangstellenden, die er hun nut tot zelfonderricht willen uittrekken.

Willen de uitgevers deze artikels nadien in brochuur verenigd, op de markt brengen, zij krijgen de volle toelating en de vrijheid ze uit te geven zonder dat de schrijver enige vergoeding als schrijver zal opvorderen.

De Schrijver,
(Get.) B. PELEMAN
Montensstraat, 10
BORGERHOUT (Antwerpen).

KEUREN van den ZANG
DER
BELGISCHE WATERSLAGERS

Theoretisch Onderricht

Vogels keuren is niet die moeilijke, lastige studie welke sommigen, tegen alle waarheid in, beweren dat zij wel is. Het blijft mij een raadsel, wat voor doel diegenen beogen, die het zangkeuren afschilderen al erger als ene hogeschoolstudie. — Is 't ijdelheid of is het een gevoel van hoogmoedige pronkzucht om zichzelf een brevet van hoge bekwaamheid toe te eigenen tegenover de vele liefhebbers die niet zo verwaand zijn te beweren dat zij ook de bevoegdheid bezitten van vogels te kunnen keuren?

In de talrijke bijeenkomsten waar over zangkennis en zangbeoordeling werd gehandeld, bestatigden wij vaak dat menige liefhebbers, waarvan men zulks niet zou vermoed hebben, door hunne gezonde vragen of antwoorden, of op aanmerkingen proeven leverden van de kennissen die vereist worden om het vogellied naar zijne wezenlijke waarde te kunnen beoordelen en te schatten.

Opmerkelijk is het, bij zulke gelegenheden te kunnen waarnemen dat men niet zo heel veel jaren in de liefhebberij moet zijn, om de vereiste bekwaamheid op te doen; jongere kwekers die de geest van opmerkzaamheid bezitten, die het oor lenen kunnen en hunne volle aandacht schenken aan het gezang dat zij naar waarde willen beoordelen waren in betrekkelijk weinig tijds op de hoogte van het keuren. Daarentegen bevonden wij vaak dat kwekers die jaren aan jaren fokken, slechts oppervlakkige kennissen — en dan nog zo weinige — hadden aangeworven. Doorgaans zetten deze de grootste mond als ene keuring besproken of gecritiqueerd wordt.

Wie een goed muzikaal gehoor heeft, dit is, wie kan horen dat iemand juist of vals zingt of speelt, kan ook leren oordelen over de waarde van het kanarielied.

Maar vogels rechtvaardig keuren, dat is wat anders. De ontvinding heeft ons menige proeven en tal van voorbeelden geleverd van onrechte keuringen en deze hadden dan voor gevolg, (kon het ook anders) mistevredenheid, twist tussen liefhebbers en keurmeesters, ontmoediging en somtijds het verlaten door sommige verongelijken van het kanariesport. Bij zulke gevallen wordt niet zoveel de bekwaamheid van de keurmeester betwijfeld of gelochend dan wel zijne eerlijkheid.

Vooraleer wij tot de studie van het kanarielied overgaan en nog meer als wij het keurmeestersambt aannemen, moeten wij ons doordringen van het zedelijk gevoel en het zedelijk inzicht, die in het keurmeestersambt bedoeld liggen, n.l. immer te zullen keuren in geweten — geen voorkeur te geven, om welke reden of beweegredenen noch in welke omstandigheden het ook zij aan deze of gene vogel, toebehorende aan ene bevriende mededinger, of aan ene zanger van deze of gene zanginrichting waarvoor men persoonlijk ene voorliefde voelt, — geen voorkeur te geven, zeg ik, tenzij de vogel het door zijn zang waarlijk verdient. — Zo wij willen dat ons stelsel en onze keuringen zelve onbesproken stand houden, dat de mededingers en belangstellenden vertrouwen in ons hebben en blijven hebben (want keuren is ene kwestie van vertrouwen) en dit vertrouwen heeft eerlijkheid en rechtvaardigheid als grondslag. — Keuren wij dan steeds onpartijdig gewetensvol zonder ons in het minst te bekommeren om vriend of tegenstander enkel gehoor gevende aan onzen goeden smaak, aan onze grondige kennis van den zang en aan ons eerlijk gemoed.

Kennis van het vogellied behoren wij te bezitten. Wij moeten feitelijk de bekwaamheid hebben het te kunnen ontleden in al zijne bestanddelen het te kunnen beoordelen naar de wezenlijke en feitelijke gezangswaarde in zijn geheel en in zijne delen. Zonder dat, al zijn wij zo eerlijk zo rechtvaardig en betrouwenswaardig als maar mogelijk is zullen wij toch steeds eraan blootgesteld wezen ene onechte, onrechtvaardige beoordeling te leveren.

Kennis van het lied onzer vogels in zijne verscheidene delen en een juist begrip van de toonlagen waarin het hele lied, zijne afzonderlijke tonen of toeren worden voorgedragen; — een juist begrip van het tempo, d.i. de snelheid of de traagheid, de snelle of trage beweging van het gezang.

Om die schijnbare moeilijkheden tot de kleinste verhoudingen te herleiden stellen wij ons de zangwaarde in drie graden voor a) hoog of scherp ook hard genoemd — b) middelbaar — c) laag of diep.

Het spreekwoord zegt : « Elke vogel zingt zoals hij gebekt is ». Wij voegen er aan toe : « Elke vogel zingt volgens het orgaan dat hij van de natuur ontving ». De diepte van het kanariegezag bepaalt er grotendeels en in de eerste plaats de waarde van.

De verschillende stukken of zangstukken waaruit het lied is samengesteld bepalen de bijkomende waarde. Bij onze huidige B.W. onderscheidt men drie of vier verschillende zangrichtingen. — Deze laten zich hoofdzakelijk onderscheiden: a) aan het verschil van tonen of toeren waaruit het lied bestaat; b) aan de volgorde waarin die tonen of toeren worden voorgedragen; c) aan den aanvang of inzet van het lied; d) aan het al of niet herhalen van zekere zangstukken in ene en dezelfde zangbeurt, voornamelijk van den hoofdtoer : « De Waterslag ».

Verder is het verschil tussen de zangrichtingen nog waar te nemen aan de toonlagen, het tempo of beweging van den zang.

Keren wij thans terug tot de drie graden waartoe wij de zangwaarde herleiden:

- a) Hooggelegen of scherp gezang, spitse tonen zijn immer van minder waarde, zelfs meestal foutief.
- b) Middelbaar diep is de zang van goed gehalte.
- c) Diep of laag, dat is onder uit het zangorgaan, den gorgel of de borst, en met krachtige doch zacht klinkende stem, is het gezang van beste gehalte.

Drie graden van toonlagen dus. Zo is het ook voor wat het tempo of de beweging betreft. Wij behoeven dus te letten : a) op het traag of langzaam ; b) het middelmatig snel; c) het zeer snelle voordragen van het lied in zijn geheel genomen of wel in zekere bepaalde delen, en dan te schatten of bewaarden in verhouding van het langzaam of snelle tempo volgens het geval. — Verder of beter gezegd, gelijktijdig moeten wij oordelen, over het aangenaam geluid, het klankbeeld van het gezang, of de zangbestanddelen, afzonderlijk beoordeeld.

Verbeeld U twee of meer vogels, die even langzaam en even diep zingen, toch zal het gezang van den enen uw gehoor aangenamer aandoen dan dat van den anderen, omdat het reiner en voorname klinkt.

Dan komt in aanmerking en voorzeker in rekening de rijkheid van tonen.

Hoemeer waardetonen een vogel in zijn lied brengt, hoemeer kans hij heeft een aanzienlijker aantal punten te behalen in tegenstelling van een anderen (concurrent) die minder waarde toeren brengt, dus ook armer is in zijn lied.

Reinheid en voornaamheid van zang, d.i. edelheid der gebrachte tonen of toeren bepalen de meesterzangers. Vogels die deze kwaliteiten in hun zang verenigen komen steeds vooraan, of moeten althans steeds vooraankomen in de wedstrijden, ten ware een onbekwame of oneerlijke keurmeester er anders over beslisse.

Er hoeft ook nauwkeurig gelet op de verbinding der tonen of toeren. — Naarmate er beter verband ligt tussen de verschillende zangstukken, krijgt het lied meer waarde. — Breekt de zanger zijn lied af dat wil zeggen onderbreekt hij zijn lied met ene min of meer lange poze, niet voort te zingen, of brengt hij zijn lied broksgewijze, dan vermindert de waarde van zijn lied in evenredigheid van het aantal malen dat hij ene zangbeurt afbreekt.

Het lied onzer hedendaagse B.W. bestaat uit de volgende zangelementen.

WAARDETONEN of POSITIEVE TONEN

1)Waterslag 2)Chor of Knor 3)Soeten 4)Woeten 5)Staaltonen
6)Fluiten 7)Bellen 8)Belrol 9)Fluitenrol 10)Heulrol 11)Schokkel
12)Tjonktonen (een vorm van staaltonen) 13)Tjokken 14)Gloeken.

De algemene indruk, die het lied op den keurmeester maakt, mag hij bepalen in een vak van het keurbulletijn, dat getiteld is : Indruk.

NEGATIEVE TONEN of TOEREN

Scherpe tonen — Stotende of slepende tonen — Tjappende of scheffende — Snetter of snitter — Niet doorgaan of doorzingen — Afbreken.

De Waterslag

De waterslag is de hoofdtoer. Hij is klokkend of bollend of rollend of lopend, volgens den vorm.

KLOKKENDE WATERSLAG is te onderscheiden aan de diepe welafgezette slagen.

Hoe zachter, (maar toch krachtig) de slagen diep uit den gorgel opwellen, hoe aangener hij het gehoor aandoet, hoe meer waarde hij heeft.

De goede klokkende waterslagen hebben als begin medeklinker : *w* of *b*, *gl* of *kl* of *l*, en als grondtoon de klanken *oei*, *ooi*, *oe* en soms *oo* ; andere grondtonen zoals *a*, *e*, *i*, *u* geven den waterslag ene beduidende minderwaarde, omdat er in dien grondtoon min of meer iets ruws, iets hard, iets steenachtig ligt, dat om nooit te zeggen : die waterslag is *vlak* of *steenachtig*, of *hard*.

Een waterslag met de grondtonen : *a*, *e*, *i*, *u*, kan nooit een malse waterslag genoemd worden.

Wat de waarde van den malsen waterslag verhoogt is het zwellen of opengaan in *crescendo* en het dalen van *forto* naar *piano* (zacht) of *pianissimo* (zeer zacht).

Zulk een waterslag noemen wij een *gebogen* waterslag, gebogen naar beneden en gebogen naar boven.

Wat nog grotere waarde aan den waterslag (vergeleken bij den effen waterslag) bijbrengt, is wanneer de slagen wiegend of golvend worden gearticuleerd.

Is de waterslag onmiddellijk gevolgd en in verband met zijn rol, dat is een soort ronde diepe knor waarin de *o* als grondtoon en de consonante *r* min of meer doorheen trilt, dan mogen wij zulks als een toer van hoge waarde aanstippen. — Die rol kan rechtdoor, of gebogen, of vlak, diep of min of meer hard klinken. Uw goed gehoor en uw fijne smaak, uw schoonheids- of estetikagevoel zullen U dan moeten leiden om er de waarde, door uw geweten te bepalen, aan te geven.

De opening die de vogel bij het articuleren van enen toon of toer aan den snavel geeft, zal U bijna ene zekere richtsnoer zijn, om de waarde van den gezongen toon te bepalen. Tonen of toeren met gesloten bek gezongen, zijn rein en edel van klank; tonen of toeren met wijd opengesperden bek gebracht zijn hard en waardeloos op weinige uitzonderingen na. Ge kunt een voorbeeld nemen aan een vogel die snetter brengt. In de praktische keurlessen zal men U leren, welke tonen of toeren toch met min of meer geopenden bek worden gezongen : bel- en staaltönen b.v.

Een zelfde vogel kan twee of meer verschillende soorten van waterslag brengen, zelfs in een en het zelfde lied, en de zangprestatie van den vogel is des te hoger naar gelang hij meer verschillende waterslagtoeren brengt in een lied of in gevarieerde liederen. Hoe dieper of holler en langzamer de slagen worden gebracht, hoe meer waarde de toer krijgt, zoals is vermeld. Wel afgezette slagen zijn het kenmerk van den klokkenden waterslag en de slagen elk op zich zelf genomen, beginnen met het aanvegement *w, b, gl, kl, l*, gevolgd van den grondtoon *oei, ooi, oe, oo*.

De studie die wij over klokkenden waterslag maakten heeft ons laten vaststellen hoe die allerschoonste toer te erkennen is en wij leerden tevens hem te onderscheiden uit alle andere waterslag.

Ik moet echter uwe aandacht er op vestigen dat klokkende waterslag vaak bezwaarlijk uit mooien *BOLLENDE WATERSLAG* te onderscheiden valt.

Klokkende waterslag, zoals reeds gezegd, bestaat uit wel afgezette slagen. In die slagen hoort men als grondtoon de gemengde of gemoeilleerde klanken *ooi* of *oei*, wat bij bollende waterslag niet het geval is.

De afzonderlijke slagen, (d.i. elke slag op zichzelf genomen) van bollende waterslag, liggen dichter bijeen, volgen elkaar sneller op en missen samengestelde medeklinkers en gemengde klanken, zodat bollende waterslag klinkt ongeveer als :

bollend:	klokkend:
woe-woe-woe-woe	bloe-bloe-bloe-bloe
boe-boe-boe-boe	loei-loei-loei-loei
loe-loe-loe-loe	bloei-bloei-bloei-bloei
hoe-hoe-hoe-hoe	hloei-hloei-hloei-hloei
zelden: doe-doe-doe	

Bij enkelvoudig bollende waterslag valt niet dat eigen aardige tongenspel der *l* in de samenstellingen *wl, bl, kl, dl* waar te nemen. Evenmin als het gemoeilleerde in de samenvloeiende klinkers : *ooi, oei*, die enkel eigen zijn aan den mooisten kloek van den hoofdtoer : « den klokkenden waterslag ». Dus, merk wel op, klokkende waterslag vertoont tongenspel met *l* en gemengde samenvloeiende klanken, bollende waterslag niet.

Bollende waterslag wordt ook wel eens bellende waterslag geheten, omdat hij, geen diepen watertoon verbeeldende, maar integendeel zekeren harden grondtoon, in bellenden vorm en in snel tempo wordt voorgedragen.

Bollende waterslag kan niettemin soms zo edel, zo rein naar geluid, vorm en tempo wezen, dat hij het gehoor in zulke mate aangenaam harmonieus aandoet, dat hij soms boven zekeren klokkenden waterslag is te verkiezen. Daaruit volgt dat bij zekere keuringen sommige vogels met bollende waterslag het halen boven zekere hunner mededingers die nochtans klokkenden waterslag brengen. Dit hangt af van de wederzijdse waarde der in het geval gezongen soorten van waterslag.

Bollende waterslag kan voorafgegaan of gevolgd wezen, en wordt ook vaak voorafgegaan of gevolgd van klokkenden waterslag of rollende waterslag.

Hierop werd reeds gewezen bij de behandeling van « Klokkende Waterslag ...

De keurmeester behoort in dit geval rekening te houden met den verschillenden aard der gebrachte watertoeren in de rubriek « *waterslag* » en collectief in de rubriek « *overzicht of indruk* ».

Elke aard waterslag, die in het lied wordt gebracht krijgt zijne bewaarding afzonderlijk in de rubriek « *waterslag* » en collectief in de rubriek « *indruk* ».

Als bollende waterslag en door zijn *klankbeeld* en door zijn tempo en zijn duur en zijne gebogen beweging, zo aangenaam en bevallig is, dat men hem bezwaarlijk mooier zou wenschen, dan behaalt hij ook het maximum punten, aan bollenden waterslag verleend.

De bollende waterslag wordt met minder krachtspanning gezongen dan klokkenden waterslagen, wordt daarom doorgaans langer aangehouden dan kloek. Dit is ene verdienste welke den zang dubbel ten goede moet worden gerekend : a) in de rubriek «*waterslag*» en b) in de rubriek «*algemene indruk*». Is de waterslag echter maar kort, d.i. van 7 tot 10 slagen, dan blijft het tweede te goed uitgesloten, tenzij de vogel dien mooien toer meermaal in een lied voortbrengt of, zoals men doorgaans zegt: « er mede terugkomt », dan krijgt hij toch vergoeding in de rubriek «*indruk*». — Zoals de klokkende waterslag mooi gebracht en gevolgd wordt van een diepen rol, als gebogen knor op *o* of metaalachtig als een indrukwekkende belrol, op *oe* of ook wel op *u*, zo is dat eveneens het geval met bollende waterslag.

Evenwel brengen menige vogels achter den waterslag of achter den rol soms den « ophaal ». — Ophaal is te beschouwen als een omslag of omwenden van den adem. Het is een toon met open bek gebracht en heeft ene binnenwaartsgerichte beweging, wijl het ene inademingsbeweging is gedurende het zingen. Ophaal is dus te beschouwen als een noodzakelijk kwaad. — In vele gevallen in de meeste zelfs, is de ophaal bij B.W. neuter of foutief, omdat die vogels fors en sterk van orgaan zijnde, dien toon doorgaans te hard brengen. — Uit het geen wij over den ophaal zegden blijkt dat hij zelden als een positieve, d.i. als een waardetoon kan gelden. Is hij toch zacht, d.i. van alle scherpte of schrilleid vrij, dan is hij niet als fout aan te rekenen, hij blijft neuter dus vrij van fouten en wordt hij diep en rond gebracht op *oe* of *o*, wat uiterst zelden gebeurt, dan is hij een degelijke waardetoon en moet met waarde punten bedeed worden.

De keurmeester verlieze niet uit het oog bij het beoordelen van « *Ophaal* » dat zware vogels of vogels met een zwaar orgaan dit *noodzakelijk kwaad* ook luider brengen dan vogels met middelmatig of licht orgaan. — Er wordt dus rekening gehouden met de gehalte van het orgaan

soms wel dubbel of drievoudig gevormd, voor of na de vokaal. In welke orde nu die medeklinkers en vokalen ook voorkomen, steeds speelt ene *r* er tussen door en dat is het voornaamste erkenningsteken van den waterrol. Rollende waterslag en waterrol worden op het scala op gelijken voet bedeed.

Chor en Knor

Niettegenstaande er al zo menigmaal, tijdens de bespreking der zangstukken van het vogellied, pogingen werden aangewend om de nog steeds heersende verwarring in de begripnamen : chor en knor op te klaren en aan de misopvatting een einde te stellen, willen zekere liefhebbers van hun verkeerd standpunt niet afgaan en houden staande dat chor lang aangehouden klinkt. Dit is ene dwaling. Het is knor die min of meer lang volgehouden wordt. Het is waar, dat chor en knor van den zelfden toonaard zijn, doch er bestaat verschil in den duur, waarin zij worden voorgedragen en juist dat verschil van duur in het voordragen bepaalt de benaming chor. Chor is dus korte knor. Een kort zangstukje dus, we zouden haast zeggen, een voorbijgaande verbindingstoon tussen twee zangstukken of toeren in. — Chor wordt ook wel als inleiding van het lied gebracht.

De benaming chor is, nogmaals, als bij zovele zangstukken van het waterslagerslied, een klanknabootsend woord. De vogels die chor brengen, zingen het woordje duidelijk uit, met *ch* of *kn* als beginletter, *o* of *oe* als grondtoon en *r* duidelijk trillend, als slotletter. Er worden vogels aangetroffen die uit de korte lettergreep chor een toertje vormen, door drie, vier malen, in tamelijk welgebonden vormen : chorchorchorchor, te zingen, zodat hier ook de slaanden aard van den B.W. zich openbaart.

Chor evenals knor wordt steeds met gesloten snavel gezongen. Zo de zanger maar in het minst den bek opent, verandert de grondtoon en klink niet meer zo mooi. Met *u* is hij minder schoon, met *a* en *e* minderwaardig, omdat hij met deze vokalen klapperend ofwel vlak en scherp wordend, het gehoor onaangenaam aandoet. — Als chor wel gebracht wordt, is hij een verrassend mooi toontje doch, mijn dunkens wordt hem op het tegenwoordige scala een te aanzienlijk aantal punten toegekend. Alles wel ingezien is chor al te voorbijgaande om hem met evenveel punten te bedelen als knor die een meer volgehouden zangstuk een ware toer daarstelt. Chor en knor zijn wel van den zelfden toonaard doch het is onlogisch aan een zeer kort voorbijgaand toontje evenveel waarde toe te kennen als aan een zangstuk van meer volgehouden aard, een treffend sieraad in het waterslagerslied, wat de diepe ronde knor ontgensprekelijk is.

Dit gelijkstellen van chor en knor op het huidige scala is wel een gevolg van de misopvatting over de begrippen hierboven bedoeld, en, daar wij steeds naar verbetering en volmaking moeten streven, zou

het billijk zijn, dat in deze zaak orde worde gebracht, n.l. met chor beduidend minder punten toe te wijzen dan aan knor.

KNOR

In tegenstelling met de meeste toeren van het waterslagerslied, wordt de knor niet in slagenden maar wel in rollenden vorm voorgedragen en houdt de zanger deze toer min of meer lang aan. Hij brengt knor in directe of in gebogen lijnvorm. Onnodig te zeggen dat de gebogen vorm te verkiezen is boven de knor in rechte of directe lijn. Knor kan gebogen wezen daar hij lang, aangehouden is ; chor natuurlijk niet, gezien zijnen kortstondigen duur.

Bij de beschrijving van de chor wezen wij er op dat chor en knor van gelijken toonaard zijn. — Evenals bij chor is de grondtoon van den heel goeden knor, *o* of *oe*. Immers knor wordt ook met andere vokalen gebracht: d.i. op *é*, *è* en *a*.

Knor met de grondtonen *é*, *è* of *a*, is van veel mindere waarde.

De aanvangsmedeklinker is *k*, terwijl de vogel de grondtoon *o* of *oe* laat horen, zingt hij tegelijkertijd en in verbinding met dien grondtoon ene welhoorbare *n*. Daar nu de *n* het best waarneembaar is onmiddellijk in verband na en met *k*, zo ontstaat daaruit de knortoer. Bij chor is nooit *n* waar te nemen, de grondtonen *o* of *oe* worden niet door de consonanten *rrr* overheerst, dit wil zeggen dat de trillingen der dubbele of drievoudige *rrr* niet sterker zijn dan de grondtonen *o* of *oe*.

Bij de behandeling is reeds gezegd van chor, dat sommige vogels den chortoon, drie viermaal in gebonden vorm na elkander brengen en zo van chor een toertje beelden dat bestaat uit chor-lettergrepen. Dit chor-toertje lijkt dan aan een ietwat geslagen knor-toer die wij gezien zijne schokkelende beweging ook wel *Schokkelschor* noemen.

Goeden knor moet met gesloten bek worden gezongen, dan ligt over den toer de *holklank*. Het is deze holklank die de knor zo bekoorlijk maakt en hem zijne voornaamheid bijzet.

Knor met grondtoon *a* of *é* of *è* wordt knar of kner geheten en is van veel geringere waarde dan knor met *o* of *oe*, daar knar en kner veel harder en vlakker klinken dan knor of knoer.

De waarde van den knortoer verhoogt nog als hij in gebogen vorm wordt gezongen en tweetonig klinkt, dat is, zou men zeggen, of twee vogels gelijktijdig in volmaakt accoord elk een verschillenden grondtoon *u* of *i* brengen.

Als wij na deze nauwkeurige beschrijving van de chor en knor de vergelijking maken tussen de wederzijdse waarde der toeren, dan springt het in 't oog dat knor met meer waarde punten zou moeten beloond worden dan chor.

Fluiten

Fluiten brengen alle Belgische Waterslagers. Fluiten zijn echter van zo grote verscheidenheid, dat men ze kan verdelen in: Hoge spitse,

getrokken of gestoten, holle of diepe fluiten op *oe* of *u*. Is de fluittoer gebracht met de consonanten *r* of *l* in trillende of golvende beweging, dan noemt men hem fluitenrol, en, heeft die het zo wonderschone « hohl », dan noemt men hem heul- of hohlrol.

Spitse fluiten op *ie* met aanvangsconsonanten *s*, *r* of *ts*, zijn waardeloos, ja, zelfs foutief en dus als negatieve toon te rekenen.

Bestaat die toer uit snel op elkaar volgende sylben als *si-si-si* of *tsi-tsi-tsi* of *ziet-ziet-ziet*, dan noemt men hem *snitter*.

Is dezelfde toer op grondtoon *é* of *è* zodat men hoort: *tséé tséé tséé* of *tjéé tjéé tjéé* of *tjèè tjèè tjèè*, dan wordt hii *snetter* geheeten.

Snitter en snetter zijn immer foutief, 't zij in mindere, 't zij in meerdere mate, al naar gelang de vogel dien toer luidruchtig brengt en t of *tjé* of *tsé* als aanvangselement gebruikt.

Brengt hij hem integendeel in langzame, aangehouden of gerekte, en min of meer gebogen vorm met grondtoon *oe* of *u* en *s* of *z* of *ts*, dan is hij als positieve toer te beschouwen, die van hoge waarde kan wezen, als de zanger hem hol voordraagt, zodat hij luidt als *tsoet-tsoet*, *zoet*, *zoet*.

Met *u* als grondtoon is hij slechts van middelmatige waarde, en behoort ten goede gerekend. — *Zoeten en tsoeten* zijn dus een der menigvuldige fluitensoorten, waarbij ook te rekenen zijn de zo wonderschone *woeten*.

Wanneer de vogel *w* als beginletter en die inzetletter laat volgen van *oe* met holklank, diep en gebogen, uitstervenden vorm en ene min of meer uitkomende *t* als slot der lettergreep, dan heeft men de zo gezegde *woeten*, de eens zo indrukwekkende toer in de vogels van Wijlen Jos. Manne van Brussel, die van Karel Dom van Mechelen en van Willem Kerinckx van Antwerpen.

Als *woeten* gelden de tonen, op dezelfde wijze gebracht zonder *w* als inzet en zonder *t* als slot, zodat het klink als *oe-oe-oe* in stijgenden toon net alsof zij door een nachtegaal werden gebracht. *Woeten*, gebracht met *t* als beginletter zijn verlopen *woeten* die getuigen van ontarding. Wel gelden ze nog als waardetoon, doch mogen slechts met een minimum punten aangeschreven worden.

Hoe dikwijls toch horen wij bespreken en betwisten of Harzertoeren in het Waterslagerslied *goed* ofwel *af* te keuren zijn ? — Wij hoorden vaak uit den mond van zekere mensen met strekkingen van afkeurende « tendenz » waterslagers afkeuren omdat deze in hun lied, toeren mengden die eveneens en op gelijkende wijze, door Harzervogels worden gezongen. Mijne mening is dat zulks niet ernstig is. Wat geeft en wat kan het hinderen dat een B.W. een toon of toer zingt die ook eigen is aan zijn broerken, den Harzer ? Als, wat hij zingt, maar mooi en welluidend is, als het maar harmonieus klinkt en overeenkomt met onzen zuiveren muzikalen smaak en het gehoor aangenaam aandoet.

Welk kwaad kan het dat een B.W. een diepen, ronden, gebogen knor brengt ? Is dat zangstuk af te keuren, omdat het ook door Harzervogels gebracht wordt ? Welk kwaad zou het dan kunnen als een vogel B.W. *doe* of *dou* fluiten in zijn lied zou brengen ? Volstrekt geen, wel integendeel. Ergeren die toeren uw gehoor, uw smaak als zij door een Harzervogel gezongen worden ? — Neen.

Welnu, waarom zouden zij U dan ergeren als zij door een B.W. worden in zijn lied gebracht ? — Omdat die toeren ook door Harzervogels worden gezongen ! Zo iets te beweren is « *PARTI-PRIS* », is dwaasheid, is verwaandheid en kwade trouw. Wat meer is, zulks aan oningewijde, aan mensen zonder ondervinding in te blazen, is met opzet, of domweg die mensen op een dwaalspoor brengen.

Wat nu gezegd over de bellen onzer B.W. ? Zijn die niet van gelijken aard en vorm als de klingels der Harzers ? Och kom, het is geen gebrek in het lied der B.W. dat zij zekere gelijkaardige toeren zingen als de Harzers, als zij die toeren maar niet zo lang aanhouden als Harzers dit doorgaans doen en als zij die maar zingen op de eigenaardige nachtegaalachtige wijze, die eigen is en moet zijn aan B.W.

Harzervogels kunnen wonderschoon wezen in hun eigenaardig rollend, zacht gezang, evenals B.W. het kunnen zijn in hun machtig, slaande, nachtegaalachtig lied. — Maar, waarom zekere harzerliefhebbers (zelfs van de beste) B.W. verketteren tegen alle logiek in, en wederkerig, waarom zekere liefhebbers van B.W. alle harzers als waardeloos willen schelden, is mij nog een raadsel. Een goeden raad ! Laat U nooit door bedoelde « tendenz » mensen beïnvloeden. Geef gehoor aan uw eigen schoonheidsgevoel en oordeelt naar de zuivere logiek die leert dat ge mooi en lief moet vinden wat wezenlijk mooi en lief is.

Raadpleegt uw eigen gezond oordeel. Vindt niet afkeurenswaardig wat schoon en goed is, omdat het uit gewaanden of onberedeneerde weerzin, of, uit vooringenomenheid, tegen alle waarheid en logiek in, door bepaalde mensen wordt vergruisd en afgekeurd. Het is algemeen aangenomen dat B.W. de afzonderlijke zangstukken, waaruit hun lied bestaat, niet zolang moeten rekken als Harzers dit met hun toeren wel doen. Het is eveneens algemeen erkend dat de zang der B.W. slaande (nachtegalachtig) moet wezen naar den vorm en metaalachtig naar den klank. Vindt gij die hoedanigheden verenigd in het lied onzer B.W. al brengen ze ook zekere zangstukken die gelijken aan overeenstemmende zangstukken uit het harzerlied ? Vindt dan « a-priori » niet slecht, keurt dan niet af, wat met uw esthetisch gevoel strookt en wat ge in uw geweten goedkeuren moet.

Er bestaan algemeen aangenomen stelregels die den zang en het keuren van B.W. beheersen. Daaraan behoren we ons te gedragen, doch, er werden in de laatste jaren persoonlijke tendentieuze beleringen verspreid, welke niet door de algemeenheid der georganiseerde kwekers en liefhebbers worden aangenomen, en slechts ingang vonden bij, en toegepast door mensen uit ene afgezonderde groep, en daarnaar hoeven we ons niet te schikken.

Belrol en Roltoer

Bij de behandeling van de waterslagtoeren stipten we nog terloops reeds aan, dat die toeren doorgaans gevolgd worden door de roltoer, kortweg rol genaamd. Die rol is gelegen in de toonlaag der bellen, maar klinkt dieper, omdat hem een rondere toon ten gronde ligt namelijk *oe* of *o*, terwijl de belrol *i* of *u* tot grondtoon en *r* voor medeklinker heeft, aan deze toer geeft men den naam van *rol*.

Belrol zegt men, meer om er den rollenden aard van te beduiden, wijl het woord bel meer de laag van deze roltoer aangeeft om hem te onderscheiden van den dieper gelegen rol, waarvan hoger sprake is. Verbeeldt U nu niet dat belrol een toer is die tegelijkertijde belt en rolt en daarvan zijn naam belrol kreeg.

O neen ! want, goeden belrol klinkt ononderbroken als rurururu of riririri en, bellen geschiedt immers met afgezette lettergrepen en rolt niet! Het luidt : lililili of zelfs linglingling of loengloengloengloeng.

De welluidendheid van belrol is in verhouding: 1° van den zuiveren klank der *i*, *oe* of *o*, 2° van de min of meer merkbare articulatie der *r*. De klinkers *i* of *u* moeten afgerond en met aangenaam metaalachtig geluid betoond wezen.

Verder mag de *r* de grondtoon niet overheersen. Klinken *i* en *u* te dun, te spits of te onduidelijk en worden ze door de *r* overheerst, dan wordt de klank ruw, grof, vertroebeld, neusachtig hard en droog, en is derwege onbevallig en van smakeloze kleur.

Ene spitse *i* in verbinding met *r* en *s*, vormt bij sterke uitademing en geopende bek een schrillen klank. Vermengt zich met de *r* en *i* ene *sj*, dan klinkt de toer vlak en breed, en krijgt veel gelijkenis met krijs of kreet of schreeuw, dit nog des te meer, daar B.W. dezen toer bijna altijd vlug afzingen.

Belrol gerekend bij de hoge, maar voldoende zangstukken, vormt den overgang van den zuiveren naar den hol of heulrol, die dieper liggen.

Bij het bewaarden der belrollen geeft men aan de voldoende 1 punt, aan de goede 2 en aan de zeer goede 3 punten.

Bellen, Gloeken, Schokkel

Het eigenaardige van de zangstukken door B.W. in bellenden vorm gebracht, laat zich merken in het onderbroken op elkander volgen der afzonderlijke lettergrepen, zodat tussen elke twee neven elkander liggende lettergrepen ene kleine tijdruimte ligt.

Bij « bellen » wordt die tijdruimte aangevuld door *l* zodat het klinkt als lililili of linglingling of lululu of loengloengloengloeng of loeloeloelo.

GLOEKEN

Bij gloeken, die wij eerst sedert een paar jaren weer te horen kregen, merkten wij als grondtoon slechts *oe*, geen andere grondtoon. Niets echter bewijst ons dat er ook niet andere grondtonen bij gloeken kunnen op duiken. — De grondtoon wordt in éne lettergreep merkkelijk hoger gezongen dan in den naastliggende, en de tijdsruimte tussen de afzonderlijke lettergrepen

aangevuld met *gl*, zodat het nagenoeg klinkt als gloegloegloegloe of kloekloekloekloe of bloebloebloebloe. Vandaar, zoals het toch bij alle zangstukken der B.W. het geval is, den klanknabootsenden naam van gloeken.

Als men den toon hoort komt U onwillekeurig voor den geest ene massa water, waaruit uit de diepte, luchtbellen van ongelijken omvang, in dwarrelende spiraallijn opgaan en aan de oppervlakte met ongelijke kracht openbarsten en alzoo de hiervoor beschreven tonenreeks vormen. Deze, bij onze B.W. nieuwe toer, klinkt zo edel en indrukwekkend, zo voornaam, dat hij wel enen zeer goeden Waterslagerstoer waard is.

SCHOKKEL

Deze toer is niet gemakkelijker te beschrijven dan de gloeken. — Bij schokkel zijn de toonlettergrepen ook afgescheiden. De medeklinkers zijn *h* of *l* en merkt bij schokkel gene samengestelde medeklinkers. — Schokkel vertoont den grondtoon der ene lettergreep ook lager of hoger, krachtiger of zwakker dan in den naastliggende, maar de tijdruimte tussen toonsyllaben wordt aangevuld met de medeklinkers *h*, *l*, *g* of *b*. — De welluidende schokkel klinkt met zuivere *oe - o - u*.

Schokkel met grondtoon a of eu of é of è, is van mindere waarde dan die op *oe - o - u*. Schokkel wordt aldus genaamd naar de eigenaardige schokkelende beweging die den toer kenmerkt. — Hij wordt in verschillende vormen gezongen :

A) recht door, B) klimmend ...•••, C) dalend •••..., D) dalend en klimmend •••...•••. Er kan dus nooit sprake zijn van rollende schokkel, omdat er bij den schokkeltoer gene *r* is waar te nemen. Evenmin kan er sprake wezen van gebogen schokkel, omdat schokkel een onderbroken toer is; meer onderscheidene delen afdalen of klimmen derwijze dat het ene hoger ligt dan het vorige of het volgende. — Wij zullen hier een concreet voorbeeld geven om het nog duidelijker te maken : neemt een dun recht, veerkrachtig metalen staafje of priem, ofwel een dun stokje van min of meer buigbaar hout, ter lengte van een paar decimeters. Houdt die bij de twee uiteinden vast, en drukt ze in ene welkdanige richting, dan buigen zij en vormen enen boog zolang zij een geheel uitmaken. Doch, breken zij onder de drukking af, dan houden zij op enen boog te vormen.

« De toonlettergrepen van den schokkel, zegt Ludwich Tretter uit Pirmazens » hangen niet te zamen; hij bestaat uit van elkander afgezonderde delen, door korte, toonloze ruimten of stilten van elkander gescheiden, en wat niet samenhangend is, kan niet gebogen worden ».

Denkt aan het gebroken stokje of staafje.

Staaltonen, Tjokken

STAALTONEN

Is de Waterslag, hoofdtoer der Belgische Waterslagers, eigen aan onze vogels, hij kan ook wel eens door bizonder diepe stammen van Harzervogels worden gebracht, als die bepaalde stammen door een

uitgelezen B.W. (leermeester) in de leerperiode worden opgeleid.

De Harzerliefhebbers benoemen den Waterslag (en overigens alle waterslagachtige toeren) anders dan de kwekers van Waterslagers. Zij zeggen Waterkloek, Waterrol, Kloekrol of Holkloekrol, enz.

Belgische Waterslagers hebben, naast de Waterslagerstoeren, nog eigen de indrukwekkende metaaltonen: *staaltonen* en *tjonken*. Deze tonen, buiten nog enkele anderen, hebben zij eigen met den nachtegaal.

Het schijnt mij haast overbodig deze algemeen gekende edele tonen nader te beschrijven, om ze U beter te leren kennen. De naam zelf duidt immers reeds genoeg aan hoe de tonen klinken, waaruit die toeren zijn samengesteld.

Staaltonen klinken gelijk een stalen staaf of buis, aan een draad of touwtje opgehangen en waartegen men klopt, of, als een zuiver kristallen vaas, met de opening vrij, waartegen men den vinger of met den kneukel zachtjes en vlug slaat.

Bij elken slag ontstaat dan een zuiveren, helderen vollen klank, die blijft voortklinken, omdat de trillingen der in beweging gebrachte metalen staaf of kristallen vaas zolang voortduren totdat de veroorzaakte trillingen worden gedempt door een nieuwe aanraking. Bij iederen slag planten zich de trillingen langs de lucht over naar ons oor en sterven langzamerhand uit.

Dit voorttrillen noemt men den *naklank*. De *naklank* of *résonance* van een slag trilt voort totdat een nieuwe slag ene nieuwe serie trillingen doet ontstaan. — Staaltonen door B.W. gebracht, kunnen best bij bovenbeschreven geluiden of klanken vergeleken worden.

Brengt de vogel de slagen tamelijk snel achter elkaar, dan duurt ook de naklank niet lang. Hoe langzamer hij de slagen brengt hoe langer en welluidender de naklank. Dus is de waarde van den toer in verhouding van de kracht der slagen, der beweging en van het tempo waarin dezelfde worden gezongen.

Staaltonen hebben als medeklinker *t*, als grondtoon *oe*, *o* of *i*, en als uitgangselement *ng*, zodat staaltonen luiden als toeng-toeng-toeng-toeng, tong-tong-tong-tong, ting-ting-ting-ting.

TJONKEN

Is het aanvangselement *tj*, de grondtoon *oe* of *o* en de slotletter *ng* of *nk*, dan heeft men de zuivere tjonken. Tjonken zijn dus een meer waardige vorm van staaltonen.

Men hoort tegenwoordig nog zelden tjonken. Deze zijn echter een sieraad van het waterslagerslied, en zetten het gezang onzer vogels een rijkdom, een voornaamheid bij, die alle kwekers zorgvuldig en voortdurend dienen na te streven, en door doelmatig kruisen en door vakkundig aanleren.

TJOKKEN

Bijna even bekoorlijk als de tjonken, zijn de tjokken. De naam

van dezen toer zegt duidelijk genoeg wat er mede bedoeld wordt. De vogel spreekt elken tjoktoon zo duidelijk uit (tjok) dat geen mens het duidelijker zou kunnen, zo duidelijk dat men er zich niet in vergissen kan en dus ook niet met genen anderen toon verwarren zal.

Tjoktonen zijn, even als staal- en tjonktonen echte nachtegalentonen en verhogen grotelijks de waarde van het waterslagerslied.

Bij het bewaarden komt ook in aanmerking de volheid, de zuiverheid van grondtoon en de langzame beweging. — Snel op elkaar gebrachte tjokken, tjonken, staaltonen, hebben in verre na niet de waarde van die zelfde tonen, langzaam gebracht.

Zegt de vogel bij het tjokken oe in plaats van o zo vermindert de waarde, zegt hij a of è dan wordt de toer waardeloos, ja, foutief, en in stede van beloond moet worden gestraft (afgetrokken).

De LACHTOER

Deze toer, goed gebracht, is als een gejuich in het gezang van den B.W. Hij gelijkt zo wel in zijne beweging als in zijnen vorm aan het luidruchtig lachen van sommige mensen.

Het aanvangselement is de geblazen (geaspireerde) *h* en de grondtoon is *a* of *o* en soms *i*. Weerom is de waarde van den toer afhankelijk van de beweging van de toonlettergrepen en de zuiverheid van den grondtoon. Lachtoer luidt als : ha ! ha ! ha ! of ho ! ho ! ho ! of hi ! hi ! hi!. Elke lettergreep moet wel hoorbaar afgezet wezen. Lachtoer is rechtdoor, klimmend, dalend of klimmend en dalend.

In vroegere stammen was hij mild en vol voor handen, thans echter, na de verwoesting onzer mooiste stammen gedurende den oorlog, is hij nog zelden waar te nemen. — Wij hoorden hem destijds steeds brengen op *a* of ook op *i*. Nooit lag er een anderen grondtoon in. — Dit is echter nog geen bewijs dat er ook niet andere tonen kunnen inliggen. Moest nu bij toeval lachtoer gebracht worden op *oe* of *e* of *u*, dan zou hij, toch ook waardevol wezen, en, als dusdanig verdienen bewaard te worden.

Over Fouten en Foutieve Toeren

Bij de beschrijving der waardetoeren werd er op gewezen, dat zelfs positieve toeren min- of onwaardig kunnen gebracht worden en om die reden in de afrekkolom in aanmerking komen.

De voornaamste en meest voorkomende fouten, op het huidige scala der B.W. gebracht, zijn te onderscheiden in lichte, middelbare en zware fouten, waarvoor een kleiner of groter aantal punten moeten afgetrokken worden. Heel zware fouten, welke tevens het gevaar daarstellen dat andere mededingende vogels er door bedorven worden, kunnen oorzaak wezen van het uitsluiten der onwaardige zangers buiten den wedstrijd. — Voor lichte, geringe stille fouten als zijn dezulke welke weinig gehoor kwetsend zijn, trekt men één punt af; voor zwaardere twee; voor de schrilsten en meest gehoor

kwestende trekke men drie punten af. Dit geldt voor *ophaal* waarover wij reeds eens woord hebben gezegd, ook voor *zwier*. — Als de *zwier* en de *ophaal* hard zijn, en vooral als zij in éne zangbeurt worden herhaald, dient gestraft, (zegge punten afgetrokken).

Voor te *hoge* beltonen, *scherpe* of *spitse* fluiten, zijn ook van één tot drie punten af te rekenen. — Voor *snitter*, *snetter* en *snatter*, *tjilp* of *tjep* wordt bestraft met tot acht punten.

Wanneer een vogel een of meer dezer foutentoeeren lang aanhoudt of er mede terugkomt, moet die vogel uit den wedstrijd verwijderd worden en dit niet omdat hij alleen onwaardig is in enen ernstigen prijskamp mede te dingen, maar uit voorzorg en voorzichtigheid, met het oog op de andere mededingende vogels, die de fout zouden kunnen overnemen. De uitsluiting moet onvoorwaardelijk worden toegepast op de vogels die *tjappen*.

Wij zeggen dit uit voorzorg en voorzichtigheid. Het is immers meermaals voorgekomen dat prima zangers, die vóór den wedstrijd fouteloos hun mooiste lied brachten, na den wedstrijd, tot grote teleurstelling der kwekers-eigenaars, naast of in hun edellied, ene of meer der voornaamde grove fouten brachten en dus als voorzangers waardeloos geworden waren. Het is dus billijk en gewettigd dat mededingende vogels met grove zangfouten, niet tot den wedstrijd toegelaten worden.

Kwekers en liefhebbers weten bij ondervinding dat B.W. ten allen tijde fouten van andere vogels die in hunne nabijheid zingen overnemen, en die voortaan behouden. Wat men ook beproeve om die fouten terug af te leren, het blijft vruchteloos.

Lispel en Wispelfluiten

In onze lange kwekersloopbaan hoorden wij vaak en beurtelings steeds heel onverwachts, verschillende fouten in het gezang onzer vogels opduiken, de ene fout min, de andere meer gehoorkwetsend. Zij werden eerst gestatigd bij de vogels ener bepaalde broederij, maar, na korten tijd waren er ook de andere kwekerijen mede gehebt. De verspreiding der fouten kan aldus worden uitgelegd : In de prijskampen waar vogels van meer dezer kwekerijen gedurende ene ganse week in gezelschap leefden, namen de vogels, die van ene bepaalde fout nog vrij waren, ze gedurende den prijskamp over en verspreidden ze naderhand op hunne beurt, hetzij op de kwekerij te huis, of in de volgende prijskampen. — U begrijpt dat, om het verspreiden van fouten te voorkomen, de keurmeesters der liefhebberij enen groten dienst bewijzen, door met erge fouten besmette vogels buiten het gehoor der andere mededingers te plaatsen.

Een twintigtal jaren terug werd nog niet zo nauwkeurig op de fouten gelet. Als toen ter tijde de vogels maar mooie en veel waterslag brachten, nam men overigens de fouten al licht voor lief. Overigens men keurde te dien tijde al te gelijk, terwijl zij daar allen aan enen muur of

aan een houten toestel waren opgehangen. Verbeeld U hoe luidruchtig die massa vogels (soms van honderd tot drie honderd) door elkander aangehitst, te werk gingen!

De ontwikkeling der zangkennis bij onze kwekers, en, hunnen omgang met meer geschoolde liefhebbers en zangkenners bracht hen er toe de fouten beter te leren kennen en tevens te leren verafschuwen, om verder een zuiver esthétisch-welluidend gezang na te streven.

Zo zagen wij beurtelings verdwijnen de tjappen en tjippen en tjeppen, de schreeuwende wietfluiten en rieten. In de navolgende jaren ook de snetter en snitter. — Het wegleren of wegkweken dier ontsierende fouten mag terecht genoemd worden ene overwinning op gebied kanariezing. Desniettemin doen nog voortdurend nieuwe fouten hunne verschijning en verspreiden zich ook weer op de beschreven wijze, evenals voorheen. Goede edele zangstukken, leren slechts met vele moeite aan in de ruiperiode, doch fouten snappen de vogels te allen tijde.

Voor twee, drie jaren hoorden wij voor het eerst meer opdagen de zogenaamde lispel- of wispelfluiten. De fout luidt lislislis of wiswiswis dus, aanvangletter l of w en grondtoon i met sluitletter s. Zij heeft den vorm en enigzins de beweging der klingel- of beltonen. Onze mening is, dat die fout verlopen of door den zanger slecht opgevatte beltonen zijn. Als nu die vervelende fout maar schaars wordt gebracht is zij nog te vergeven, daar zij dan niet zo erg storend is, doch, wanneer de zanger er enen gansen toer van maakt en dien toer dan nog in ene zangbeurt herhaalt, wordt hij erg storend, onuitstaanbaar zelfs. — Deze fout wordt daarboven gemakkelijk voortgeleerd en woekert snel aan. — Als onze kwekers er gene doeltreffende maatregelen weten tegen te nemen, zal zij onvermijdelijk na korten tijd op al onze kwekerijen overslaan.

Stammenkeuring — Stamharmonie

Tot een paar jaar voor den oorlog '14-'18, hadden in de zangwedstrijden van B.W. nooit stammenwedstrijden plaats gevonden. Gezien de manier van keuren tot dan toe in voege, was zulk ook feitelijk niet te doen. In navolging van wat in de Harzerwedstrijden gebeurde, wensten de kwekers van B.W. ook tot het inrichten van stammenwedstrijden, voor onze vogels over te gaan want gans ons heringericht waterslagerssport moest volledig gemoderniseerd worden.

Het keuren met het puntenstelsel, naar een origineel *SCALA* van bewaarding het eerst door schrijver dezès ontworpen, was ingeburgerd als gevolg van het keuren onzer vogels in afgedekte kooien. Het was dus uit met het verouderde stelsel: onze vogels te keuren in massa en in open kooien, terwijl zij, soms met honderden te gelijk aan enen muur of houten gestel opgesteld waren.

Het kostte aan de vooruitstrevende herinrichters heel wat moeite en geduld opofferingen en overredingspogingen om onze toemalige, al te conservatieve kwekers te bewegen om onze vogels in bedekte kooien ter

keuring aan te bieden, om hen te overtuigen dat ringen aanleggen beter is dan vogels te stempelen, dat keuren met het puntenstelsel verkieslijker is dan vogels keuren naar het verouderde stelsel, waaraan wij zovele misbruiken en mistoestanden verbonden wisten.

Het mocht dan ten slotte toch lukken en, daar na enkele jaren van proeven de vooruitgang in zake « harmonieus » gezang het gemak en den degelijken ernst van het nieuwe stelsel, klaarblijkelijk waren, wensten de liefhebbers zich geluk, tot dien radicalen stap op den weg van verbetering en vooruitgang te hebben besloten ondanks tegenkating en achterduims gestook.

Van af den tijd toen de vogels in gesloten kooien en naar puntenstelsel werden gekeurd, kon dan in zekeren zin ook worden overgegaan tot het inrichten van Stammenprijkskampen.

Bij het uitmaken van den prijkskamp werden van 3 tot 4 vogels, als stam ingeschreven, de respectievelijke door elken vogel gezongen punten saamgeteld en de sommen dezer punten wezen, na vergelijking uit, welke stammen de opvolgende prijzen behaalden. — Dit kon dan weer als een nieuwe stap vooruit geboekt worden ofschoon het nog niet als de volmaaktheid kon worden beschouwd.

Immers het gold wel als stammen, ja, maar waren het wezelijk stammen ? D.w.z. drie of vier vogels van een en dezelfde zanginrichting door enen en denzelfden kweker gefokt en gezamenlijk opgeleid.

Soms, ja, was zulks waarlijk zo, doch in menige gevallen was het zo niet. Dan werden als stammen opgegeven, vogels die noch in *opleiding* noch in *bloedverwantschap*, en, nog minder in *homogeniteit* van zang iets gemeen hadden.

Om wezelijk op den naam van stam aanspraak te kunnen maken, zijn die drie voorwaarden de hoofdvereisten. Wanneer deze als stam opgegeven (3 of 4 of meer vogels) aan die drie voorwaarden beantwoorden kan er ook slechts sprake wezen van stamharmonie.

Bij de moderne stammenkeuringen behoort streng rekening gehouden met: *STAMHARMONIE*

Er moet de keurmeesters een bepaald aantal punten voor stamharmonie worden ter beschikking gesteld.

Dit wordt echter bij de liefhebbers van B.W. nog niet ingezien en dus ook nog niet in de praktijk toegepast. Het gaat deze nieuwigheid zoals het met alle nieuwe verbeteringen is gegaan. De geest van conservatisme, *het houden van het hekken aan den ouden stijl* speelt hier weer de hoofdrol. Als de nieuwe gedachte of beter de nieuwe verbetering niet uitgaat van hen die met veel praterijen « redevoeren » de eerste viool in de kanariesport zoeken te spelen, dan zijn de nieuwe gedachten en vervolmakingen onwelkom en worden doodgezwegen of genegeerd.

Laat ons liever eens ernstig nagaan wat door stamharmonie dient verstaan en hoe in de naaste toekomst, in betrek daarmee, dient gehandeld.

Wat is stamharmonie ?

We zullen hierin de gedachtenorde en de bepaling volgen die L. Tretter, (een vooraanstaand Duitse keurmeester en schrijver) daarover ten beste geeft in zijn « *Boek voor zangkanariëkwekers en keurmeesters en verenigingen* » uitgegeven door Robert Fuchs Altenburg 1914.

Ik geef hier ene vrije vertaling :

«Zo men slechts afzonderlijke vogels te keuren heeft of te bewaarden, zonder te moeten letten op afstamming noch op hunne saamhorigheid, komt ook gene bewaarding voor stamharmonie in aanmerking.

Indien echter in prijskamp stammen van 4 of 6 vogels ter keuring worden aangeboden, zo moet het begrip *stammen* toch ene betekenis hebben. En het heeft toch werkelijk nog zijne betekenis. *Stamharmonie* is ene zekere *overeenkomst of verwantschap in het gezang* van alle vogels tot een stam behorende met het oog op de *toonlagen en de klankkleur*.

Bij ene zulkdanige overeenkomst horen wij (gelijktijdig) verschillende liederen en, alhoewel de ene vogel b.v. klingel brengt, terwijl een andere knor, en een derde hohlrol en een vierde hohlklingel brengt, horen wij een harmonischen klank van gelijke verwante stemmen in heerlijke accoorden. — Dan zegt de keurmeester : Deze stam werkt mooi te zamen.

Hieraan nu behoort door het keurscala terecht uitdrukking gegeven.

Hierdoor wordt de *eigen kweek* aangemoedigd en dus de stammenteelt bevoordeeld en begunstigd. — Immers, wie zangvogels kopen moet om enen prijskampstam samen te stellen, blijft op die wijze met enige punten gehandicapeerd door de kweker die zijne *eigengekweekte* stam zelf fokt en opleidt. De stamharmonie is niet vatbaar voor de zogenaamde 1/3 bewaarding.

Elke stam moet uit 4 vogels bestaan, daar deze door den kweker gemakkelijk is samen te brengen en omdat de keurmeester beter af luisteren en juister bewaarden kan. — Deze vier vogels kunnen op het totaal der gezongen punten ene verhoging van tot 3 punten (aan de drie keurmeesters te zamen) behalen.

Deze moeten zich t'accoord stellen over het aantal punten dat zij voor stamharmonie toestaan. Een voorbeeld :

Veronderstellen wij een stam van vier vogels :

n°	1	2	3	4
Zij bekomen respectieflijk van :				
Keurmeester A	25	23	26	23
Keurmeester B	24	24	25	24
Keurmeester C	26	23	27	25
	<hr/>			
	75	70	78	72 punten

Voor stamharmonie kennen de keurmeesters A, B en C twee punten toe. Zo bekomt deze stam 75 en 70 en 78 en 72 en 2 punten stamharmonie is 297 punten.

Zonder die 2 punten voor stamharmonie zou die stam slechts 295 punten behalen. De zaak is eenvoudig.

Als de keuring zover gevorderd is dat men het totaal der punten heeft opgemaakt, dan wordt gevraagd : Hoeveel geven wij aan den stam voor stamharmonie ? Is men t'accoord gevallen over 2 punten dan worden deze 2 punten niet driemaal genomen (zoals voor de zangtoeren of tonen gaat) doch slechts eenmaal, zoals men uit het gegeven voorbeeld kan opmaken». Tot daar L. Tretter.

Hoewel dit voor Harzervogels bedoeld is, kan het toch best dienst doen voor de stammenprijskampen der B.W. omdat de zelfde toestanden bestaan voor onze vogels. Doch dan moeten wij er ons op toeleggen onze vogels af te richten om in open kooien te zingen, wanneer ze worden voorgebracht, zoals het op prijskampen der Harzers, en ja, ook reeds in sommige aangesloten Maatschappijen van den Nationalen Bond gebeurt. In Gent zijn er onze Bondsleden reeds een paar jaar mede begonnen en, ook reeds in Antwerpen. Als wij met enige kans op succes in de Hollandse prijskampen van B.W. willen mededingen (wat reeds een voltrokken feit is) moeten wij het ook doen, want bij onze Noorderburen keurt men nooit anders dan in open kooien.

Hoe moet men handelen waar de totnogtoe gevolgde keurwijze in gedekte kooien wordt gevolgd ?

Als de keurmeester zijne taak aanvangt, moet hij niet aanstonds met zijn aantekeningen beginnen. — Hij houde eerst, gedurende een half uurtje een nauwkeurig overzicht en leent een aandachtig oor aan de zanglustige vogels, en tekent hun kooinummers aan. Dan luistert hij die één voor één nauwkeurig af en onthoudt de verschillende zangtoeren en tonen, waaruit hun lied bestaat. Hij schrijve dan de toeren op, zo mogelijk in de volgorde waarin zij worden gebracht en tevens het aantal punten dat hij voor elken toer verlenen mag. Na die voorlopige aantekeningen beluistere hij nogmaals het lied, dit tot zelfkontrol en wijzige waar hij het nodig oordeelt. Heeft hij het lied gans aangestipt, dan neme hij nota van de algemene hoedanigheden van het gezang : hoog, middelbaar, diep, snel, matig snel, langzaam, varieerend, eentonig, herhalen van tonen of toeren in één lied, indruk.

Wanneer hij zo beurtelings al de zanglustige vogels heeft gehoord, hore hij de minder zanglustige af en houde zich niet meer bezig met de reeds afgewerkte mededingers. — Op die manier heeft hij de meeste kans alle vogels behoorlijk af te luisteren en een degelijk verslag over hun gezang te leveren.

Geeft hij toe aan de verleiding om al te veel naar de zanglustige of de beste zangers te luisteren, dan verliest hij zijn tijd en stelt zich bloot aan het

gevaar van een zeker aantal vogels niet op tijd te kunnen afwerken.

Als hij al de vogels van den prijskamp heeft afgewerkt, maakt hij een overzicht van zijne keuring. — Staan de beste vogels bv. in punten gelijk, zo luistert hij die nogmaals af, vergelijkte en oordele of de ene of de andere niet een puntje te veel of te weinig heeft om, zo doende, toch gene missing te begaan en ere te laten aan wien ere toekomt.

Wanneer wij er eens zullen toegekomen zijn onze vogels per serie van 6 of 8 vogels te laten voor te brengen, zal de keurmeester nadat de zanglustigen zijn afgewerkt, deze doen wegbrengen.

De vogels die niet door of in het geheel niet zingen, late hij staan en ene nieuwe serie van 4, 6 of 8 mededingers worden ter keurtafel gebracht.

Op die wijze keurende, zal hij bij de sluiting der werkzaamheden, van alle voorgebrachte vogels (die zongen natuurlijk) een behoorlijk verslag bezitten.

De vogels die in het geheel niet tot zingen te brengen waren, blijven, van zelf sprekend zonder verslag en krijgen op hunnen meldingsbrief : N.G. (niet gezongen).

Ene aldus voorgebrachte serie vogels gunne men twintig minuten tot ene halve uur tijds. Na dit tijdbestek wordt ene andere serie voorgebracht.

Keurscala van den Nationalen Bond

Nu komt het er op aan ons in den Bond van Kanariekwekers algemeen tot accoord te stellen over het aantal punten dat wij aan elken toer op ons scala gebracht, willen toekennen.

Wanneer eens dit accoord is bereikt, moeten zich alle leden van den Bond en alle door den Bond erkende keurders ook daaraan onderwerpen en er zich stipt en gewetensvol naar gedragen.

WATERSLAG. Wijl waterslag in drie vormen wordt gebracht en de ene vorm waardevoller is dan de andere; aangezien een en dezelfde vogel den waterslag soms in twee, zelfs in drie vormen brengt; aangezien een vogel met Bollenden Waterslag somtijds meer punten verdient dat een andere met minderwaardigen klokkenden waterslagen daardoor de keurder voor de onmogelijkheid stelt naar zijn geweten te bewaarden is het billijk voor elken vorm afzonderlijk niet het bepaalde minimum en maximum punten wordt vastgesteld, doch dat in het vak «Waterslag» het maximum aantal punten, voor de drie vormen gezamenlijk wordt bepaald.

Nemen wij als voorbeeld dat voor klokkende waterslag het maximum 7 worden gesteld; voor bollende waterslag 5 en voor rollende waterslag 3. Dan komen wij wel tot het maximum van 15, doch dan staat de keurder soms voor het geval dat hij naar zijn oordeel over meer dan 5 punten zou moeten beschikken om enen uitnemend mooien bollenden waterslag naar zijn geweten te bewaarden.

Op die wijze, krijgt de keurmeester meer vrijheid en tevens

ruimere mogelijkheid om rechtvaardig te wezen, daar hij niet meer aan een cijfer gebonden ligt. Voor herhaling mogen meer punten worden toegepast. (Zie scala.)

Voor *ROLLENDE WATERSLAG* kunnen wij in overweging nemen of 3 punten maximum en 5 in herhaling volstaan.

Voor *CHOR* (korte Knor) of *KNOR* (lang) ieder tot 4 punten.

Voor *STAALTONEN*: 5 punten en voor *TJONKEN*: 6 — als zij beiden worden gebracht door enen en dezelfde vogel. Enkel gebracht niet hoger dan 5 punten.

Voor *TJOKKEN*: 4 punten.

Voor *FLUITEN*: 4 punten. Voor *WOETEN*: 6 punten.

Voor *SOETEN*: 3 punten. Voor *FLUITENROL*: 4 punten.

Voor *HOHL* of *HEULROL*. tot 4 punten.

Voor *BELLEN* en *BELROL*: ieder tot 4 punten.

Voor *SCHOKKEL*: 4 punten. Voor *GLOEKEN*: 4 punten.

Voor *LACHTOER*: 4 punten.

Verder voor *INDRUK* dien het geheel lied door waarden en de verbinding derzelve, en de variatie en de volheid van toon en de beweging en het tempo op den toehoorder maakt, worden den keurmeester tot 8 punten ter beschikking gesteld.

Aldus komen wij tot het volgende *SCALA* :

” KEURSCALA ”
 Nationalen Bond van Kanariekweekers
 Belgische Waterslagers

POSITIEVE TONEN

Klokkende Waterslag	enkel tot	7
	in herhaling tot	11
Bollende Waterslag	enkel tot	5
	in herhaling tot	7
Rollende Waterslag	enkel tot	3
	in herhaling tot	5
CHOR	tot	4
KNOR	tot	4
SOETEN	tot	3
STAALTONEN	tot	5
TJONKEN	tot	6
TJOKKEN	tot	4
FLUITEN	tot	4
WOETEN	tot	6
BELLEN	tot	4
BELROL	tot	4
FLUITENROL	tot	4
HEULROL	tot	4
GLOEKEN	tot	4
SCHOKKEL	tot	4
LACHTOER	tot	4
ONVOORZIENE TONEN	tot	
INDRUK	tot	8

NEGATIEVE TONEN

Hoge spitse tonen en riet	tot	3
Snetter (tjee tjee)	tot	5
Ophaal schril en in herhaling	tot	3
TJIP, TJEP, TSIET	tot	3
Onvolledig gezang	tot	3
TJAP wordt uitgesloten.		

N.B. — Op dit model worden al de keurkaarten gemaakt, die in al de prijskampen van den « Nationalen BOND » gebezigd worden.

